

Tim Hambly 2-5 Transcription

James: This is James Hawken interviewing Tim Hambly at St. Stephens in Launceston on the second of May two thousand and eight, is that right?

Tim: It's right yes.

James: Tim, can you actually remember roughly when you started to learn Cornish?

Tim: Yes I can be quite certain about that it was in October nineteen eighty six, it was when I first moved to Launceston and yeah, I joined the class lead by Wella Brown.

James: Right, that was in Saltash, no not Saltash in Launceston sorry I beg your pardon.

Tim: That's OK.

James: Taught by Wella. What sort of age were you at that time?

Tim: I would have been twenty seven then.

James: OK, great, and did you do the Cornish Language Board exams?

Tim: Yes, I've done all four grades.

James: And you passed them all obviously?

Tim: Yeah.

James: Did you do any other Cornish language exams?

Tim: Oh yes I did that, the G.C.S.E. in Cornish, that was more than ten years ago.

James: Yeah.

Tim: But that's all, I haven't done anything, any others.

James: OK, I took the o'level, uh the G.C.S.E. as well and I can't remember when that was at all.

Tim: No.

James: Um have you published any books or anything like that?

Tim: No.

James: No. Any papers?

Tim: Only a few minor things for 'An Gannas'.

James: Right yeah. Was that articles was it?

Tim: I think it was a couple of letters and did one article about a trip to Finland I did but that's, that must be a long time ago, must be fifteen years ago I would think.

James: They all count though.

Tim: Good.

James: And are you one for competitions, have you entered any competitions or anything?

Tim: No, I've never done that, I keep meaning to but I haven't.

James: What sort of competitions do you, would you fancy entering?

Tim: Um, well the Gorsedh's competitions, I've thought about entering the photographic competition.

James: Right.

Tim: And they, I think there's some categories of sort of prose competitions or essays about Cornwall, I think I'd want to, that would be the kind of thing I would enter, it wouldn't be anything poetic or musical because I'm not any good at, well I've never tried it but I've never, I don't think I would be much good.

James: Have you held or do you hold any positions in any Cornish language organisations?

Tim: Yes um, up till March this year I was secretary of the Cornish sub-committee of the European Bureau for Lesser Used Languages, I was that, I did that for six years, but now I'm secretary of Kowethas an Yeth Kernewek.

James: OK.

Tim: I became that in January this year.

James: Is that a lot of work?

Tim: Um, yes it's a fair amount it's um writing up minutes of meetings and preparing agendas and that sort of thing, it seems to use up quite a lot of my spare time yes.

James: Yeah but you enjoy it.

Tim: But it's worth, yes I enjoy it, it's worth doing definitely.

James: What about any CDs have you produced any CDs?

Tim: No, no CDs.

James: Ever had parts in Cornish language films or plays or anything like that?

Tim: No I've never done that either I'm afraid.

James: No problem, alright. OK that's good, that's sort of the um biographical checklist bit, that's the easy bit in English, if you can remember things, a lot of people can't remember the date they started to learn Cornish 'cos it's quite a while ago but that's good you can remember that.

Tim: Yeah I'm quite sure about that because that's when I first came here so it's, it's clear in my mind.

James: OK lemmyn ni a wra movya dhe'n nessa rann an geskows ma, pann wrav vy govynn orthis dhe lena 'Yowann Chi an Hordh' mar pleg.

Tim: Oll an...

James: Oll an hwedhel

Tim: Oll an hwedhel? Right my a wra dalleth.

(Tim a len an hwedhel)

James: Pur dha, gwrys yn ta.

Tim: Meur ras, nebes hir yw.

James: Wel henn yw an dra, an dra yw dhe goslowes orth lev dihaval diworth tus hag, hag gweles furv an lavar yn hwir. Henn yw pur dha, kales dhe lena a nys yw?

Tim: Wel, kales awos bos an geryow war an folenn nebes, nebes kemmyskys yn nebes tyller y'n lyver na mes, ya, my a wayt bos an rekordyans da lowr.

James: o ya y fydh heb mar ya, wel meur ras dhis rag henna hag ena ni a wra movya dhe'n tressa rann an keskows ma pan wrav vy govynn govynnadow igor ha ni yll gul kes...ni a yll gul keskows rydh po neppyth. An kynsa govynn a wrav vy govynn pub prys yw prag y hwuss'ta studhya Kernewek?

Tim: Yma nebes a jesonow um ow thasgwynn o Kernewek ytho my yw kwarter Kernewek, da yw heb mar genev ha my vynnsa skoedhya Kernow dre, dre dhyski hy yeth, um yethow yw dhe les dhymm ynwedh ha Kernewek yw, my a woer kewsel Frynkek ha Spaynek ha Kernewek yw dihaval, nebes dihaval diworth an dhiw yeth na um pyth aral, chons yw, spas yw dhe vetya gans tus aral neb a gar Kernow ha Kernewek um pur dha yw genev mos dhe'n bennseythunow Gernewek um ya yma lies a jeson dhe dhyski an yeth. My a grys yma meur a skoedhyans, skoedhyans yn Kernow rag, rag an yeth lemmyn, henn yw, henn yw dhe les rag an termyn a dheu Kernow, my a grys an lies ranndir yn Breten Veur yw haval orth, an huni orth an huni aral mes Kernow yw um dihaval yn tylleryow, yn fordhow da diworth an ranndiryow erel yn Breten Veur hag an yeth yw neppyth pur dhe les yn aswonvos Kernow.

James: Ya pur dha. Ty a wrug kampoella an bennseythun Gernewek, a wruss'ta mos dhe'n bennseythun y'n vlydhen ma?

Tim: Gwrug.

James: Fatel o?

Tim: Pur dha, an gwella yn deg blydhen martessen, yth esa meur a dus ena, um lies dra dhe les dhe wul, yth esa spas dhe vetya gans tus yw freth yn Kernewek mes ny's aswonys kyns ytho da yw aswonn tus nowydh dre an taves Kernewek.

James: Hag a wruss'ta eva re?

Tim: Na wrug, wel res o dhymm mos tre y'n dew gorthugher sowedh ytho ny wrug vy eva korev vydh oll mes dre vras yn pennseythunow my a yv korev lowr.

James: Ytho, ty, ty a wrug studhya gans Wella.

Tim: Gwrug.

James: Hag lemmyn dyskador os ta dha honan.

Tim: Ov.

James: Ytho py lies den yw yn y'n klas?

Tim: Um wel lemmyn yma, py lies studhyor, yma seyth dhe dri nivel, kynsa, nessa ha tressa ytho um nyns yw re dhrog nans yw diw vlydhen yth esa deg den yn kynsa gradh mes hemm yw an brassa niver y'gan klas.

James: Yw es dhe dhyski Kernewek po...?

Tim: Um, wel nyns ov, nyns ov vy dyskador yn ow soedh, my yw 'amateur' mes my re dhyskas, my re dhyskas dre dhewdhek blydhen lemmyn ytho my re dhyskas dhe dhyski martessen. My a woer, nyns yw es ragov na, nyns yw es mes...yes yth esa nebes um nebes den yw sewen yn tressa ha peswara gradh ytho henn yw da lowr.

James: Ya marthys da, marthys da.

Tim: Yma tri bardh dell grysav neb a studhyas, hag a studhyas genen.

James: Pur dha.

Tim: Yma tri dyskador lemmyn um Mike Millard, Anne Davy ha my ytho nyns yw oll my neb a dhysk, yma tri ahanan.

James: Ya pur gales ynwedh gans nivelow dihaval.

Tim: Yw.

James: Pyth dhe wul gans oll an den, tus ena.

Tim: Wel um yn diw vlydhen yw passys yth esa unn dyskador gans unn nivel der oll an vlydhen mes y'n vlydhen ma ni re assayas kemmyski an studhyoryon ha dyskadorion mes my a grys nag yw henna sewen, moy es rag unn dyskador dhe wul unn nivel drefenn kales yw godhvoes an pyth o gwrys gans an diwettha dyskador ytho y'n nessa blydhen my a grys ni dhe, ni dhe dhehweles dhe'n kynsa tybyans gans unn dyskador gans unn bagas a studhoryon. Mes dhe benn an dyskans, dhe benn an dyskansow ni a spen um martessen hanter our warbarth ow kul gwari a neb sort warbarth ytho oll an studhyoryon a yll metya warbarth.

James: Pur dha, eus omma 'yeth an werin' po neppyth a'n par na?

Tim: Nag eus um nyns eus, nyns eus tus lowr yn Lannstefan dell grysav, neb tus neb yw freth lowr rag gorthugher a dhyski Kernewek, ni a assay dyski yn kever an gewer ha taklow sempel yn klasow mes um gorthugher y'n diwotti, martessen tri our ow tyski Kernewek a via nebes, nebes kales rag lies den omma.

James: Termyn re hir martessen.

Tim: Martessen yw.

James: Splan, henn yw da. Um pandr'a wre'ta gul, fatel wre'ta gul devnydh a Gernewek pubtydh?

Tim: Wel, yn, my a gar skrifa dydhlyver ha taklow my dhe wul pubtydh um my a wra hemma yn Kernewek mes um nyns eus neppyth aral gwrys genev pubtydh yn Kernewek. My a assay prederi yn Kernewek martessen mes um nyns eus denvydh aral y'm chi may ny allav keskewsel um pubtydh yn Kernewek sowedh mes pub seythun my a dhe'n klas Kernewek, my a wra dyski, my a wra devnydh an yeth ena mes nyns yw neppyth gwrys pubtydh.

James: Pyth yn kever ow kul devnydh a'n kesroesweyth po neppyth, ow tannvon e-bost, a wre'ta

gul henna?

Tim: Um a dermyn a dermyn gwrav, yma e-bostow yn kever Kowethas an Yeth Kernewek. Awos ow bos skrifennyas my a dhegemmer e-bostow yn Kernewek martessen nebes gweyth pub seythun, ober an skrifennyas yw gwrys dre vras yn Kernewek.

James: Ya, ya, ytho martessen der an pellgowser ynwedh?

Tim: Wel, na nyns yw henna menowgh, martessen unnweyth pub mis martessen, nyns yw menowgh fest.

James: OK. A-varra ty a wrug kampoella neppyth yn kever mos dhe Finland? Ty a wrug mos dhe Finland? Prag o henna, prag yth o henna?

Tim: Wel, yma kowetha ena, my a aswonn teylu Findirek yth yw hemma an ger?

James: Ny wonn.

Tim: Ytho my re visytyas Findir pederweyth dell grysav lemmyn, diweyth y'n gwav ha diweyth y'n hav.

James: A yll'ta kewsel an yeth?

Tim: Wel, nebes geryow, pur, pur gales yw ha pur dhihaval orth Sowsnek po Kernewek mes my a assay leverel taklow yn Finek mes i a woer kewsel Sowsnek fest yn ta mes Kernewek yw dhe les dhedha ynwedh.

James: Dhe wir?

Tim: Ya, ny wodhons kewsel travydh yn Kernewek sowedh mes henn yw dhe les dhedha.

James: Fatel o an gewer pan eses ta ena?

Tim: Wel yn gwav pur yeyn, pur yeyn o, ugens degre a-woeles mann degre, minus, minus ugens.

James: Ya pur yeyn.

Tim: Y'n nos, minus eth y'n jydh. Y'n hav pur doemm o, eth degre warn ugens y'n jydh ytho yn Findir yth yw pur doemm ha pur yeyn, poeth hag oer.

James: Ya pur dha. Um y'n termyn a dheu pyth a vydh dha dybyans yn kever an yeth, pyth a vydh, pyth a vydh dha hunrosow, pyth a via dha hunrosow yn kever an yeth a dheu, y'n termyn a dheu?

Tim: Wel, my a wayt an yeth dhe vos dyskys yn lies skol yn Kernow yn skolyow, yn skol gynsa ha martessen wosa hemma yn skolyow nessa. My a wayt henn dhe hwarvoes kyns pell, ni a woer bos an tus yowynk, Kernewek skoedhoryon an yeth dre vras. Skoedhyans an yeth yn yn studhyoryon yn skol yw, yw krev lowr dell grysav um hag ynwedh my a wayt ni dhe weles an yeth devnydhys moy yn arwoedhyow fordh ha taklow a'n par na, my a grys hemm dhe hwarvoes kyns

pell. Wosa hemma um my a wayt teyluyow dhe wul devnydh an yeth, hemm a via pur dha, hemm a via moy es pan yma studhoryon yn skol, fleghes yn skol ow tyski. An nessa yeth kepar ha Kernewek yw neppyth pur dha, nyns yw neppyth drog, yma tus neb a grys y vos drog mes, mes nessa yeth rag fleghes yowynk yw ro, hemm yw neppyth, hemm yw neppyth yw pur, pur dha ? dell grysav ha wosa dyski Sowsnek ha Kernewek es lowr a via dhe dhyski Frynkek po Almaynek po Spaynek. My a grys kepar ha Alban ha Kembra, Tus yn Kernow a yll, a allsa bos, mos ha bos gwel gans yethow, Sowsnegoryon dre vras nyns yw da yethow mes martessen yn Kernow an fleghes a via gwella ages fleghes yn Dewnans po ranndiryow erel a Bow Sows.

James: Hag ynwedh fleghes a...wel a hevel dhe studhya yn es yn hwir um yethow, kepar hag wel, pyth yw 'sponge' yn Kernewek?

Tim: Ya, my a woer an pyth a levera, a leverydh, rag fleghes yowynk moy es yw dhe dhyski yethow, henn yw gwir.

James: Um, pan es ta studhyor, a yll'ta perthi kov a dus erel ow studhya?

Tim: Um...

James: Esa tus erel ow studhya Kernewek pan es ta studhyor?

Tim: Um esa, yth esa um wel nyns eson ni hwath y'gan klasow yn Lanstefan mes ya yth esa, my o an unn den neb a wrug an tressa ha'n peswara gradh y'n klas Wella mes yth esa tus erel kepar ha Mo Fuller, Mike Millard, yth esens i ena gans Wella.

James: Ytho hwi oll a glappya warbarth.

Tim: Wel, y'n klasow na?

James: Ya y'n klasow na, y'n dydhyow na.

Tim: Ya ni a assay keskewsel yn Kernewek, hemm yw gwir ya.

James: Pyth o an lettyans dhe studhya?

Tim: Um, fowt a dermyn, wel dre vras yma studhoryon owth oberi gans, dhe waynya arghans rag aga bywnans ytho res yw, yn pub seythun nyns eus meur a dermyn rag studhyans, rag studhya Kernewek. Um ynwedh, dre vras an studhoryon omma yn Lannstefan, i a vet warbarth unnweyth pub seythun drefenn i dhe, drefenn i dhe driga mes a Lannstefan, yma dew, tri studhyor neb a drig yn Lannstefan mes an re erel a drig dhe Bolifans po ogas dhe, ogas dhe, ynter Ponswad ha Bosvenegh, yma onan trigys ena ytho nyns yw kales, nyns yw es metya warbarth ynter an dyskansow, ynter an klasow. Ytho yma lies lettyans.

James: Pan es ta studhyor py lyvrow a wruss'ta gul devnydh?

Tim: Um my a wrug devnydh a 'Holyewgh an Lerg' dell grysav ha y'n kynsa le hemm o 'Kernewek Mar Pleg', lyver koth, my a wrug devnydh a hemma ha mya wrug devnydh a lyver bras Wella 'The Grammar of Modern Cornish' hemm o pur dha pan esen vy yn peswar gradh ha'n dew lyver gans, an dew lyver gans John Page 'Cornish for the First Grade' ha 'Cornish beyond the First Grade', an re ma o meur dhe les hag yth esa nebes lyvrow aral.

James: Yth esa lies yn hwir y'n dydhyow na.

Tim: Ya ha 'An Gannas' ynwedh my a wrug devnydh a henna.

James: Ya, pur dha. Um, Pan es ta studhyor a wruss'ta mos dhe 'Yeth an Werin' o 'Yethow an

Werin' ena?

Tim: Na wrug. My a grys aga bos nebes pell diworth Lannstefan, my a woer yth esa 'Yeth an Werin' dell grysav yn Lyskerrys, mes henn o gorthugher pan esa neppyth aral ow hwarvoes ragov ytho, my a grys hemm o Tennis, my a wari Tennis, ytho nyns o possybel mos dhe Lykerrys yn fenowgh ha 'Yeth an Werin' aral yw dhe, wel yma 'Yeth an Werin' aral ogas dhe ji Jori Ansell, henn yw re bell diworth Lannstefan, moy es hanter kans mildir pub, mos ha dehweles. Ytho, na ny wrug vy mos dhe 'Yethow an Werin' sowedh.

James: Ty a leveris neppyth yn kever ow kwari Tennis, os ta da?

Tim: Wel, nivel kowethas Tennis dell leverir, mes my a wari rag kowethas Tennis Lannstefan yn kestriv, kestriv byghan yn Kernow est, mes pur dha yw genev hemma, my a gar gwari Tennis.

James: Hag ev a wra gwitha dha gorf yn furv da ynwedh.

Tim: Wel, yes da lowr.

James: OK, wel henn yw penn an govynnadow ma, a vynn'ta leverel neppyth aral, a vynn'ta klappya moy yn kever neppyth aral?

Tim: Wel my a vynnsa leverel martessen my a wayt bos an vlydhen ma onan pur dha rag Kernewek hemm yw, my a wayt dhe, dhe benn dew vil hag eth dhe weles an yeth Kernewek yn skolyow ha moy an yeth yn bywnans poblek hag oll an dadhlow yn kever, an dadhlow euthek yn kever an yeth my a wayt aga, my a wayt i dhe worfenna y'n vlydhen ma drefenn, y'n termyn pan esen vy ow tyski Kernewek, moy es ugens blydhen, yn oll an termyn yth esa dadhlow, disputyans yn kever...

James: Kedrynn

Tim: Ya kedrynn.

James: Kedrynn yw 'quarrel' a nys yw?

Tim: Kedrynn yn kever lytherennans an yeth, my a wos, my a woer y vos poesek ha dhe les mes yma nebes tus neb, my a grys i dhe, i dhe worra Kernewek yn gwetha studh drefenn na yllons i bos unnverhes, ny vynnons i bos unnverhes, i a vynn skoedhya aga thybyansow, nys yw poesek dhedha thybyansow tus aral ytho my a grys res yw dhyn um oberi warbarth avel, avel bagas unys yn unys, yw henna ger da, mes unn bagas. Hemm yw dhe les drefenn...a dhe leun bagas (?), an yethor a wra tevi hag hemm a via pur dha rag Kernow, Kernow hy honan.

James: Pyth yw an fordh dhe wull henna ytho y'th breus ta?

Tim: Wel, yma res um dhe wul ervirans yn kever an lytherennans drefenn my dhe sywya an ervirans ma, my a vynnsa, ny vynnav vy dadhla na moy yn kever lytherennieth, dell lever Ken George nys eus lytherennieth, lytherennans yw perfydh ytho gwren ni dewisi unn furv ha bos unnver ganso ha pesya ganso. Hemm yw, martessen hemm yw neppyth dhe vos gwrys y'n vlydhen ma hag yn deg blydhen, martessen yn dew vil etek an dadhla yn kever an lytherennans a via ankevys dell waytyav, drefenn pub oll dhe gemmeres an ervirans hag oberi warbarth a-wosa hemma.

James: Wel my a wayt yndella ynwedh.

Tim: Pur dha.

James: Ya pur dha, OK wel henn yw diwedh an geskows, my a garsa godhvoes gras dhis.

Tim: Pur dha hemm o pur dha dhymm, hir lowr ragov.

James: OK henn yw diwedh an geskows.